

• DŻUNGŁA W BIAŁOWIEŻY • WOJNA WYBUCHNIE NA PACYFIKU?

Istnieje
od 1965

FORUM

NASTĘPNE
3
GRUDNIA
PIĄTEK
WYDANIE

N A J C I E K A W S Z E H I S T O R I E Ś W I A T A

nr 24 (19.11–2.12.2021)

Cena 9,90 zł (w tym 8% VAT)

Imperium porno

GDZIE SĄ PIENIĄDZE W CZASACH PANDEMII?

nr 24 (2709) rok LVII, Nr indeksu 355207 PL ISSN 0015-8402
USA 4,6 USD, Strefa Euro 2,9 euro, Wielka Brytania 2,5 GBP

IGRANIE Z TIGRAJEM
Koniec utopii w Etiopii

SYNDROM HAWAŃSKI
Kto szarpie nerwy CIA?

GRANICE WZROSTU
Klimat apokalipsy

CESARSKIE CIĘCIE
Tokio bez Mako

BÓG JEST KOBIETĄ
O czym śpiewa Polska?

BAŃKA NAD ZATOKĄ
Strach i wyzysk w Dubaju

ARKTYKA DZIKA
Nie ma życia bez tundry

GANGI MARSYLII
Miasto w mieście

KORZENIE MEKSYKU
Pamiętajcie o Aztekach

..... POSZERZAMY HORYZONTY

TWOJE
pismo o NAUCE

POTĘGA
MIECZA

ŚWIAT BEZ
BANANÓW?

SZOWINISTYCZNE
ALGORYTMY

wiedza i życie

GRUDZIEŃ 2021 nr 12 (1044)
CENA 10,99 zł (w tym 8% VAT)

www.wiz.pl

ukazuje się od 1926 roku

POZYSKIWANIE
wody z powietrza

WYSPY
z piekła
rodem

Jak się
bada
ŚNIEG

WAŻKA POLECI
na Tytana

**PROMIENIOWANIE
LECZĄCE**

BÓL

PRZYDATNE W SZKOLE

OWADY MNIEJSZE OD JEDNOKOMÓRKOWCÓW

MEDYCYNĄ • PSYCHOLOGIA • EKOLOGIA • HISTORIA • NOWE TECHNOLOGIE

Grudniowy numer „Wiedzy i Życia” w kioskach od 24 listopada!

Prenumerata papierowa i cyfrowa tytułu dostępna na stronie wiz.pl oraz na sklep.polityka.pl/wiz
Kup książkę

16

Rozpad Etiopii?
Coś poszło nie tak

18

6 FOKUS

ECHA POLSKIE

12 Ani jednej więcej!

Ofiara zakazu aborcji

14 Strefa wykluczenia.

Pułapka w piekielnym lesie

16 Taki kryzys to skarb.

Migranci błędą,
politycy korzystają

WYDARZENIA

18 Czas terroru.

Tigrz idzie
na Addis Abebę

22 Zbrojenia

na Indopacyfiku.

Beczka prochu
z domieszką atomu

26 Tajna broń Kremla.

Choroba amerykańskich
szpiegów

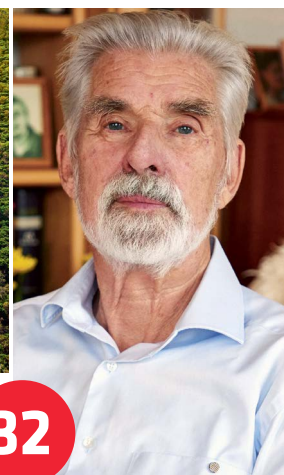
22

Twierdza Tajwan
Tutaj się zacznie?

Klaus Hasselmann
Fizyk od ryzyk

32

Na ziarnku Mako
Fora z cesarskiego
dwora!

40

O TYM MÓWI ŚWIAT

28 Płuca Ziemi.

Naturalne pochłaniacze
dwutlenku węgla

32 Nobel za klimat. Niebezpieczne związki człowieka z pogodą

34 Precz z samozadowoleniem!

Co było na szczytach
Countdown i COP26

PROFILE

38 O nich się mówi:

Rama X
Aminata Diallo
Danny Fenster
Peng Shuai
Julia Hawkins

UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE UK 2021

34

Szczyty gadania
Gdzie rezultaty?

42

Bóg jest kobietą
Ale nie ty Nim jesteś

Następne
NOWE FORUM
w piątek 3 grudnia 2021

Baw się
i pracuj
Emir cię
pilnuje

44

ŁUDZIE

- 40 **Mako Komura.**
Już nie księżniczka
- 42 **Polsha.** Filozofia
śpiewającej feministki

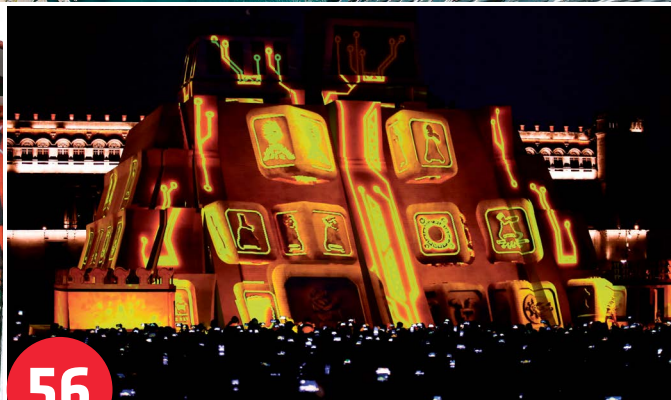
REPORTAŻ

- 44 **Dubaj: bańka mydlana.**
Dla kogo sen, dla kogo koszmar
- 48 **Rosyjska Arktyka.**
Jak pojąć i pojmać renifera
- 52 **Zidane już tu nie mieszka.**
Najmłodszy dilerzy z Marsylii
- 56 **Piramidalna propaganda.**
Meksyku kłopoty z pamięcią

52

→ Sprzedają dragi
Kupują polityków

56

→ Świątynia niezgody
Muzeum czy mem?

FOTOSTORY

- 60 **Umarł Kaddafi, niech żyje Kaddafi!**
Kandydat na prezydenta Libii

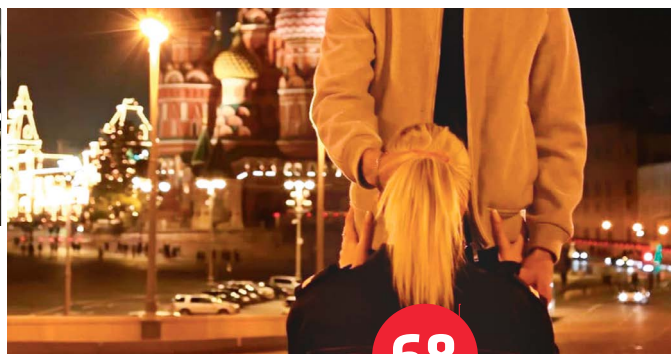
Ukryta kamera
Chomiku,
ty świnko!

62

→ Trolle w realu
Ciepło,
choć zimno

72

68

→ Ani się waży!
Lepiej
odwiedzmy
Lenina

OBYCZAJE

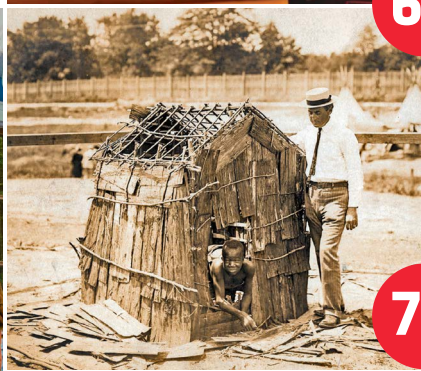
- 62 **Porno na dziko.**
Lukratywna niedyskrecja
portalu xHamster
- 66 **Portale randkowe.**
Gdy kobieta lajkuje pierwsza
- 68 **Za obrazę uczuć.**
Z internetu do kolonii karnej
- 70 **Nowi i martwi.**
Śmierć na otrzęsinach

KOMPAS

- 72 **Dolina Muminków.**
Słodkie nieróbstwo

HISTORIA

- 76 **Homo na Expo.**
Haniebne rozrywki etnografów

76

→ Nieludzkie
zoo
Z dzikiej
ciekawości

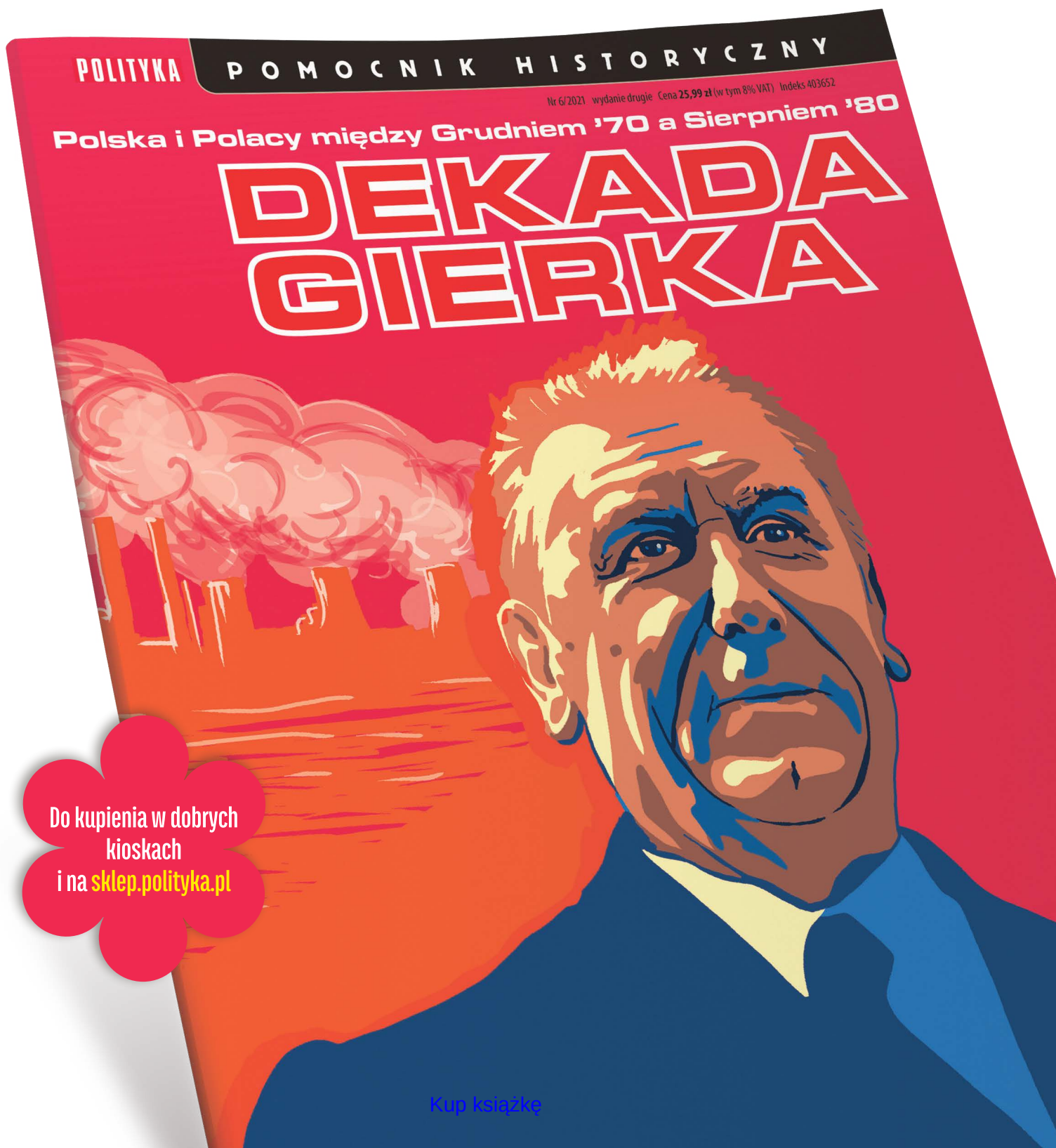
80 MIKROFORUM

O tych krajach piszemy: **AUSTRALIA** (s. 22) **BELGIA** (s. 70, 76) **BIAŁORUŚ** (s. 14, 16) **CHINY** (s. 22) **CYPR** (s. 62) **ERYTREA** (s. 18) **ETIOPIA** (s. 18) **FINLANDIA** (s. 72) **FRANCJA** (s. 52) **JAPONIA** (s. 22, 40) **KOLUMBIA** (s. 28) **KOREA PŁD.** (s. 22) **KOREA PŁN.** (s. 22) **KUBA** (s. 26) **MEKSYK** (s. 56) **NIEMCY** (s. 32, 62, 76) **POLSKA** (s. 12, 14, 16) **ROSJA** (s. 26, 42, 48, 62, 66, 68) **USA** (s. 22, 26, 40, 66, 76) **WIELKA BRYTANIA** (s. 28, 34, 66, 76) **ZEA** (s. 44)

Ilustracja na okładce © SHUTTERSTOCK

Kup książkę

Peerełowska belle époque

Do kupienia w dobrych
kioskach
i na sklep.polityka.pl

Kup książkę

BANGLADESZ

Miejsce magii

W mieście Narajangondzo w środkowym Bangladeszu odbywa się co roku hinduistyczne święto religijne, które przyciąga nie tylko wiernych, lecz również licznych fotografów. Wyznawcy zbierają się tego dnia w świątyni poświęconej na wpół legendarnemu XVIII-wiecznemu nauczycielowi imieniem Baba Lokenath Brahmačari, by oddawać się modłom i medytacjom przy blasku świateł. Brahmačari pochodził z Kalkuty, ale swoją pustelnię założył w Bangladeszu i dlatego jest tu otoczony szczególnym kultem. Niektórzy wierzą, że posiadał magiczne moce, pod koniec życia nigdy nie spał ani nawet nie mrugał i potrafił znosić skrajnie niskie temperatury.

IZRAEL

Czas na rybkę

Złot pelikanów na zalewie utworzonym jako część systemu melioracyjnego w kibucu Miszmar ha-Szaron. Izrael to ciekawe miejsce dla ornitologów i amatorów fotografowania ptaków, ponieważ leży na szlaku wielu migracji. Jednak przeloty budzą zupełnie inne odczucia u właścicieli stawów rybnych, zwłaszcza jeśli kilkadziesiąt tysięcy wielkich pelikanów postanowi zatrzymać się u nich na posiłek. W Miszmar ha-Szaron wypuszczono do wody kilka ton ryb gorszej jakości, by ptaki mogły się pożywić i polecieć dalej, nie niepokojąc mieszkańców. – Chodzi o zminimalizowanie napięć między ludźmi i ptakami – mówi pomysłodawcy programu dożywiania.

WIELKA BRYTANIA

Armia emerytów

Każdy emerytowany brytyjski wojskowy w wieku ponad 65 lat, któremu grozi samotna starość, ma prawo ubiegać się o miejsce w działającym od ponad trzech stuleci domu opieki Royal Hospital Chelsea. Pensjonariusz otrzymuje tu własny pokój z łazienką, wyżywienie oraz mundur – granatowy (na co dzień) i czerwony na specjalne okazje. Uniformy są mile widziane, zwłaszcza podczas wspólnych posiłków, ale oczywiście przymusu nie ma.... Wyjątkiem są parady, np. w dzień pamięci o poległych w wojnach światowych (na zdjęciu), kiedy to czerwonych mundurów nie może zabraknąć.